

Nr 58.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg å ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 48, av herr *Hage*. I motionen har anförts, att motionären — jämte andra personer — vid 1941 års riksdag väckt en motion i andra kammaren, nr 206, i vilken hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en utredning rörande lämpligheten och behovet av en lagändring, innebärande att avdrag icke finge göras å livränta enligt olycksfallförsäkringslagen för sådan å pension utgående tilläggsersättning, som utgjorde kompensation för ökade levnadskostnader. Till utgångspunkt för yrkandet i sistnämnda motion hade lagts ett avgörande av försäkringsrådet, genom vilket försäkringsrådet funnit, att från livränta åt efterlevande till arbetare, som avlidit till följd av olycksfall i arbete för statens räkning, skulle avdragas bl. a. den s. k. rörliga delen av den till de efterlevande utgående familjepensionen.

Sedan motionären framhållit, att motionen avstyrkts av andra lagutskottet och avslagits av riksdagen, anför motionären vidare:

Bakom avstyrkandet och avslaget låg ej något *principiellt* avståndstagande från motionens yrkande. Tvärtom framhöll utskottet, att den i motionen upptagna frågan i nuvarande läge med stegrade levnadskostnader vore förtjänt av den största uppmärksamhet från statsmakternas sida. »Emellertid har Kungl. Maj:t», framhöll utskottet, »sedan 1937 års riksdag begärt en allsidig utredning rörande olycksfallsförsäkringslagstiftningen, uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att verkställa ifrågavarande utredning.»

Utskottet anförde i nämnda fråga ytterligare följande:

»Enligt vad anstalten anfört i sitt över motionen avgivna yttrande kommer anstalten att i samband med denna utredning ägna uppmärksamhet jämväl åt frågan om behovet av ändringar i 11 § olycksfallförsäkringslagen. Vidare må erinras, att Kungl. Maj:t den 2 och den 7 maj 1941 beslutat inhämta yttrande från vissa myndigheter och sammanslutningar över en av landsorganisationen i Sverige i skrift till Kungl. Maj:t den 25 april 1941 gjord hemställan om skyndsamt utredning av frågan om dyrtidstillägg å ersättningar enligt olycksfallförsäkringslagen överhuvud taget. Därest åtgärder i sådan riktning skulle komma att vidtagas, synes det i motionen berörda spörsmålet komma i ett helt annat läge.»

Med hänsyn till den sålunda åt riksförsäkringsanstalten anförtrödda utredningen samt då spörsmålet om dyrtidstillägg å ifrågavarande ersättningar redan vore föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, fann utskottet ej skäl

att för det *dåvarande* tillstyrka en framställning av riksdagen till Kungl. Maj:t i den riktning motionärerna föreslagit.

Emellertid har hela frågan sedan denna tid varit föremål för ytterligare utredning. Kungl. järnvägsstyrelsen har på grundvalen av en sådan utredning avgivit ett utlåtande av den 13 februari 1943, vari bl. a. framhålles, att styrelsen vidhåller en förut framförd uppfattning »att något avdrag å fastställd livränta icke må göras på grund av till livräntetagaren utgående familjepension och å dylika belöpande dyrtidskompensation».

Riksförsäkringsanstalten har också avgivit ett yttrande i frågan, daterat den 2 januari 1943, vari även intages en positiv inställning till problemet och förordas vissa alternativ för ordnandet av spörsmålet. Då de utredningar, som här omnämnas, äro synnerligen grundliga och omfattande — vilket motiverar, att de ej här bifogas som bilagor — förefaller det, som om frågan nu kan anses så grundligt utredd, att ett förslag till riksdagen nu kunde framläggas.

Emellertid har detta ännu icke skett. Följden därav måste bli, att — under det att statsanställda, pensionärer m. fl. i allmänhet erhållit ett visst tillskott i sin inkomst, allteftersom levnadskostnaderna gått uppåt — har däremot ingen sådan kompensation tillerkänts här ifrågavarande kategorier, eftersom livräntan för dem minskats, allteftersom dyrtidsersättningen blivit högre.

Det torde icke förhålla sig så, att de som beröras av denna fråga utgöra ett så stort antal individer, att en rimlig och rättvis reform inom detta område skulle medföra så synnerligen stora merkostnader för staten. Men å andra sidan utgöra de, som beröras av en sådan orättvis anordning som denna, ett icke obetydligt antal personer, vilka med otålighet följt den långsamma takt, som utmärkt behandlingen av denna fråga.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, hemställde motionären, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära ett framläggande inför riksdagen fortast möjligt — om möjligt till innevarande riksdag — av förslag i hela den fråga, som berörts i den här ovan omnämnda utredningen, eller åtminstone ett förslag, innebärande, att avdrag icke må göras å livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen för sådan å pension utgående tilläggsersättning, som utgör kompensation för ökade levnadskostnader, i enlighet med vad som förordades i motion nr 206 i andra kammaren vid 1941 års riksdag».

Lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete avser att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten eller i ömsesidigt arbetsgivarebolag, varom förmåles i 4 §, tillförsäkra arbetare, som skadas till följd av olycksfall i arbete, ersättning därför på arbetsgivarens bekostnad. Emellertid kan arbetsgivaren även enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse vara skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva avlöning, pension eller annan ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av olycksfallet, varjämte arbetsgivaren genom avgifter till kassa, pensionsinrättning eller annan försäkringsanstalt än de nämnda ömsesidiga arbetsgivarebolagen kan hava tillförsäkrat arbetaren dylikt understöd. För nu angivna fall stadgas i 11 § olycksfallsförsäkringslagen, att från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt olycksfallsförsäkringslagen, avdrages vad för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkring ut-

gives för tid, under vilken ersättningen utgår. Såsom förutsättning för att avdrag må äga rum gäller emellertid — utom vad angår av arbetsgivaren utgivet understöd vid sjukdom — att arbetsgivaren enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, varjämte, då fråga är om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, arbetsgivaren skall hava till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet. Avdrag får ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. Såsom understöd skall ej anses pension, som tillförsäkrats den skadade på grund av viss levnadsålder och anställningstid eller eljest av annan anledning än den av olycksfallet förorsakade skadan. I fråga om pension, som utgår vid arbetsoförmåga i följd av olycksfallet, skall såsom sådant understöd anses allenast den del av pensionen, som överstiger det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden. Finnas nu återgivna bestämmelser i särskilt fall icke tillämpliga, prövar försäkringsinrättningen, huruvida och med vilket belopp avdrag å ersättningen enligt denna lag skäliggen skall äga rum.

I 15 § andra stycket föreskrives, att om arbetsgivare, kassa, pensionsinrättning eller försäkringsanstalt är skyldig att utgiva understöd, för vilket enligt 11 § avdrag må göras, skall avgiften för försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen bestämmas till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken. Dock må, i fråga om annan arbetsgivare än staten, sådan lindring i försäkringsavgiften ej äga rum med mindre arbetsgivaren det begär och tillika, där så finnes erforderligt, för utgörande av understödet ställer säkerhet som av försäkringsinrättningen godkännes.

Med uttrycket »annan lag» i 11 § olycksfallsförsäkringslagen torde i främsta rummet avses sjömanslagen den 15 juni 1922 (nr 270), enligt vilken vid arbetares sjukdom viss understödsskyldighet åligger arbetsgivare. Under uttrycket »särskild författning» inbegripas avlönings- och pensionsreglementen m. m., i vilka givits bestämmelser rörande rätt till ersättning vid bland annat olycksfall i arbete för vissa statstjänstemän m. fl.

Som nämnts förutsättes i 11 §, att arbetsgivare jämväl på grund av egen utfästelse kan vara skyldig utgiva understöd. Dylikt åtagande kan göras i personligt avtal med viss eller vissa arbetare, i kollektivavtal eller i utfästelse till vederbörande försäkringsinrättning.

Omfattar förpliktelse eller åtagande, som ovan nämnts, utgivande av samtliga enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående ersättningar, säges arbetsgivaren stå total självrisk, gäller förpliktelsen eller åtagandet endast viss eller vissa ersättningar, säges han stå partiell självrisk.

Av kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 678) angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, framgår att staten står total självrisk för samtliga sina arbetare.

I fråga om statens och kommuns arbetare torde, på grund av åtgärder som av dessa arbetsgivare vidtagits för understöd åt arbetare vid sjukdom och invaliditet, såsom i form av sjukavlönning samt pensionering genom arbets-

givaren eller genom inrättning till vilken arbetsgivaren väsentligen bidrager, samtliga i 11 § olycksfallsförsäkringslagen givna stadganden om avdrag från ersättning i allmänhet vinna tillämpning.

Rörande de åtgärder, som från statens sida vidtagits för att bereda understöd i anledning av skada till följd av olycksfall i arbete, må här nämnas, att för staten såsom arbetsgivare föreligger enligt åtskilliga författningar skyldighet att utgiva understöd, som enligt 11 § olycksfallsförsäkringslagen må avdragas från ersättningen enligt denna lag. Bland dessa författningar märkas främst tjänstepensionsreglementen och familjepensionsreglementen för statens tjänstemän och arbetare. Beträffande förhållandet mellan livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen samt invalidpension må här återgivas följande ur riksförsäkringsanstaltens av motionären omförmälda underdåniga skrivelse av den 2 januari 1943:

Tjänstepension består av en i förhållande till det för tjänsten gällande pensionsunderlaget bestämd fast del jämte därå utgående, av levnadskostnadsindex avhängiga rörliga tillägg (dyrtidstillägg och för närvarande kristillägg). Pension utgår dels som ålderspension, dels som sjukpension (lägst 75 procent av tjänstepensionsunderlaget) och dels som *invalidpension*. Den sistnämnda tillkommer sådan pensionsberättigad, som entledigats på grund därav, att han till följd av olycksfall i arbete blivit oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete. Invalidpension utgår med ett belopp, som motsvarar det för den skadade vid avgången gällande pensionsunderlaget (full ålderspension).

Avdrag å invalidlivränta för pension, som utgår vid arbetsoförmåga i följd av olycksfallet (invalidpension) får enligt 11 § olycksfallsförsäkringslagen allenast göras för den del av pensionen, som överstiger det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden. Sådan rätt anses enligt praxis hava grundats med avseende på så stor del av pensionen, som motsvarar bråktalet av pensionstagarens antal tjänstår och det antal tjänstår, som erfordras för full ålderspension. Avdrag göres därjämte för å denna avdragsgilla del av pensionen belöpande del av dyrtids- och kristillägg (S. F. 1925: 275 respektive S. F. 1941: 30), dock — enligt av riksförsäkringsanstalten tillämpad praxis — endast såvida dylikt var tillförsäkrat den skadade redan vid tiden för olycksfallet.

Beträffande tjänstepension hava under år 1941 och 1942 fastställts nya reglementen, allmänna tjänstepensionsreglementet (S. F. 1941: 1008) och 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare (S. F. 1942: 452), vilka trätt i kraft den 1 juli 1942. I båda hava pensionsunderlagen höjts i jämförelse med tidigare bestämmelser. Då emellertid, som förut nämnts, avdrag från livränta göres med den del av invalidpensionen, vartill rätt anses icke hava grundats genom pensionstagarens *anställningstid*, föranleder denna ändring icke någon förändring beträffande grunderna för avdragens bestämmande.

Beträffande förhållandet mellan efterlevandelivränta enligt olycksfallsförsäkringslagen och familjepension anföres i skrivelsen:

I flertalet fall där familjepension utgår till den, som tillerkänts livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, är pensionen tillerkänd jämlikt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente (S. F. 1936: 542) eller 1936 års familjepensionsreglemente för arbetare (S. F. 1936: 543).

a) Familjepension enligt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente består av en fast och en rörlig del. För varje lönegrad var fastställt ett *fa-*

miljepensionsunderlag (= fast del till änka med full pension). För varje lönegrad var likaså fastställt ett visst *familjepensionsavdrag*, vilket befattningshavaren hade att vidkännas. Dyrtdidskompensation utgår helt av statsmedel i form av den rörliga delen efter index enligt samma grunder som för dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning (enligt S. F. 1923: 265); från och med den 1 januari 1941 utgår även kristillägg (S. F. 1941: 31).

Pensionens fasta del består av en »grundpension», som anses täckt av familjepensionsavdragen, medan återstoden av fasta delen utgör statsbidrag. Detta bidrag utgör 120 kronor i varje fullt familjepensionsunderlag (»120-kronorstillägget»).

Familjepensionen bestämdes i förhållande till ett vid befattningshavarens död för honom gällande *grundbelopp* (familjepensionens grundbelopp), vilket fastställdes med hänsyn till antalet tjänstår och det för den avlidne senast gällande familjepensionsunderlaget. Förutsättningen för att full familjepension skulle utgå var, att den avlidne intill pensionsåldern skulle hava kunnat förvärva för full ålderspension föreskrivet antal tjänstår. Under denna förutsättning utgår pension till änka med belopp motsvarande familjepensionsunderlaget. Skulle den avlidne intill pensionsåldern *icke* hava kunnat förvärva för full ålderspension föreskrivet antal tjänstår, blev familjepensionens grundbelopp — under förutsättning att för full ålderspension erfordrats trettio tjänstår — lika med familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet sålunda beräknade tjänstår understeg trettio. (För befattning, i vilken för full ålderspension erfordrades tjugufem tjänstår, minskades familjepensionsunderlaget med $\frac{1}{100}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår på ovan angivet sätt understeg tjugufem.)

Även »120-kronorstillägget» minskade i samma proportion som familjepensionsunderlaget.

För änka jämte barn utgår familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent för första barnet och därutöver med tjugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.

Avdrag å livränta göres enligt 11 § för vad av statsmedel utgives till pensionstagare, d. v. s. dennes andel av »120-kronorstillägget» jämte hela rörliga delen — samt beträffande livränta på grund av olycksfall efter den 31 december 1940 — jämväl för kristillägget.

b) Familjepension enligt 1936 års familjepensionsreglemente för arbetare (S. F. 1936: 543) består ävenledes av en fast och en rörlig del. I den fasta delen ingår emellertid förutom »120-kronorstillägget» visst ytterligare statsbidrag, olika stort för tvenne olika kategorier, nämligen beträffande arbetare i anställning, för vilken krävdes särskild yrkesutbildning, $\frac{1}{7}$ av *grundpensionen* (= fasta delen minskad med »120-kronorstillägget») och beträffande arbetare i anställning, för vilken ej krävdes dylik utbildning, $\frac{1}{10}$ av *grundpensionen*. Avdrag från livränta göres för dylik pension med belopp motsvarande »120-kronorstillägget», nämnda särskilda statsbidrag till grundpensionen samt hela rörliga delen — beträffande livränta på grund av olycksfall efter den 31 december 1940 jämväl för kristillägget.

Från och med den 1 juli 1942 hava 1936 års familjepensionsreglementen ersatts av 1941 års allmänna familjepensionsreglemente (S. F. 1941: 1009) respektive 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare (S. F. 1942: 453). Vid denna omläggning av familjepensioneringen för tjänstemän och arbetare i statens tjänst åsyftades ej någon reell förbättring av de totala pensionsförmånerna. Jämfört med tidigare bestämmelser höjdes visserligen pensionsunderlagen. Denna förhöjning är emellertid avsedd att approximativt motsvara den minskning av det rörliga tilläggets storlek, som följer av att enligt

de nya pensionsbestämmelserna det rörliga tillägget beräknas på samma sätt som enligt avlöningsförfattningarna, d. v. s. på grundval av 1935 års levnadskostnadsindex i stället för som tidigare 1914 års index.

11 § olycksfallsförsäkringslagen har erhållit sin nu gällande lydelse genom lag den 26 juni 1936, som trädde i kraft den 1 januari 1937. Förslag till denna lagändring framlades till 1936 års riksdag genom proposition nr 218; till grund för förslaget låg ett av riksförsäkringsanstalten avgivet förslag till ändrad lydelse av 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Beträffande anstaltens motivering till de föreslagna ändringarna samt föredragande departementschefens yttrande i denna del, får utskottet hänvisa till sitt utlåtande nr 22 vid 1941 års riksdag, s. 3—7.

Bestämmelserna i 11 § olycksfallsförsäkringslagen i deras lydelse enligt lagen den 26 juni 1936 innebära, att arbetare i vissa hänseenden tillerkännes en mer gynnad ställning än enligt lagrummet i dess förutvarande lydelse. Enligt meddelad övergångsbestämmelse skall emellertid ersättningsanspråk, som grundats på ett före den 1 januari 1937 inträffat olycksfall, bedömas enligt äldre lag. Genom kungörelsen den 8 april 1938 (nr 112) angående viss tillämpning av 11 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete beträffande livräntor till arbetare, som före år 1937 skadats i arbete för statens räkning, har emellertid Kungl. Maj:t berett arbetare, som före år 1937 skadats i arbete för statens räkning, för tiden efter den 30 juni 1938 gottgörelse för förmåner, som han med den tidigare tillämpningen av 11 § skolat gå miste om.

På hemställan av andra lagutskottet (utl. nr 36) anhöll *1937 års riksdag* i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 261), att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning rörande en förbättrad lagstiftning om försäkring för olycksfall i arbete samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Genom beslut den 11 juni 1937 anbefalldes Kungl. Maj:t riksförsäkringsanstalten att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen. Sedermera har ifrågavarande uppdrag överlämnats till socialvårdskommittén.

Vid *1941 års riksdag* hemställde herr Hage m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 206, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande lämpligheten och behovet av en lagändring, innebärande, att avdrag icke må göras å livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen för sådan å pension utgående tilläggsersättning, som utgör kompensation för ökade levnadskostnader.

Andra lagutskottet, som behandlade motionen, yttrade i sitt däröver avgivna utlåtande nr 22, bl. a. följande:

Enligt utskottets mening är den i motionen upptagna frågan i nuvarande läge med stegrade levnadskostnader förtjänt av den största uppmärksamhet från statsmakternas sida. Såsom förut nämnts har emellertid Kungl. Maj:t, sedan 1937 års riksdag begärt en allsidig utredning rörande olycksfallsförsäkringslagstiftningen, uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att verkställa ifrågavarande utredning. Enligt vad anstalten anfört i sitt över motionen avgivna

yttrande kommer anstalten att i samband med denna utredning ägna uppmärksamhet jämväl åt frågan om behovet av ändringar i 11 § olycksfallsförsäkringslagen. Vidare må erinras, att Kungl. Maj:t den 2 och den 7 maj 1941 beslutat inhämta yttrande från vissa myndigheter och sammanslutningar över en av landsorganisationen i Sverige i skrift till Kungl. Maj:t den 25 april 1941 gjord hemställan om skyndsamt utredning av frågan om dyrtidstillägg å ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen över huvud taget. Därest åtgärder i sådan riktning skulle komma att vidtagas, synes det i motionen berörda spørsmålet komma i ett helt annat läge. Med hänsyn till den sålunda åt riks-försäkringsanstalten anförtrödda utredningen samt då spørsmålet om dyrtidstillägg å ifrågavarande ersättningar redan är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, finner utskottet ej skäl att för närvarande tillstyrka en framställning av riksdagen till Kungl. Maj:t i den riktning motionärerna föreslagit.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Reservation anfördes av herr Hage. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Den, som äger rätt till livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, äger enligt *förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m.* erhålla dyrtidstillägg med 20 procent av livräntans belopp, om olycksfallet inträffat före den 1 januari 1941. Dyrtidstillägg skall dock icke utgå, därest arbetsförmågan icke är nedsatt med minst tre tiondelar. Förordningen gäller till och med den 31 december 1945.

I underdånig skrivelse den 2 januari 1943 anförde *riksförsäkringsanstalten*, att anstalten på i skrivelsen angivna grunder funnit vissa ändringar i 11 § olycksfallsförsäkringslagen böra ifrågakomma utan avvaktan på den allsidiga utredningen av olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Då det i utskottets utlåtande nr 22 vid 1941 års riksdag behandlade spørsmålet numera på grund av prisutvecklingen blivit alltmer aktuellt, ansåge sig anstalten sålunda böra underställa Kungl. Maj:ts prövning bl. a. frågan om sådan ändring av nämnda paragraf borde vidtagas, att dyrtidskompensation å pension helt eller delvis skulle vara avdragsfri. Sedan anstalten efter en redogörelse för gällande regler i ämnet framhållit, att dyrtidstillägg numera utginge å livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen i sådana fall, där olycksfallet inträffat före den 1 januari 1941, anförde anstalten, att dyrtidstilläggen å livräntorna vore avsedda att i någon mån utjämna den olikhet i livräntebeloppen, som föranleddes av att livräntor i anledning av olycksfall före, respektive efter 1941 års ingång vore bestämda efter skilda lönenivåer. Detta torde kunna anses tala för att ifrågakommande ändrade avdragsregler beträffande rörliga pensionsförmåner borde göras enhetliga, d. v. s. att särregler icke borde införas för det fall att dyrtidstillägg å livräntan utginge.

Till lösning av förevarande spørsmål framlade anstalten tre alternativa förslag. Enligt det första alternativet skulle avdrag å livränta icke få göras för å pension utgående dyrtidskompensation. Härom anförde anstalten bl. a. att

de av levnadskostnadernas storlek avhängiga pensionsförmånerna principiellt torde intaga en sådan särställning, att det förtjänade övervägas, huruvida dessa över huvud borde föranleda avdrag. Det andra alternativet innebar, att avdrag för rörlig pensionsförmån skulle få ske enligt nuvarande praxis, dock att avdrag icke skulle få göras för kristillägg. Enligt det tredje alternativet skulle avdrag få göras för å avdragsgill pensionsdel belöpande del av dyrtidskompensation. Anstalten framhöll, att de ifrågasatta ändringarna i främsta rummet vore av betydelse för de statsanställda men att bestämmelserna det oaktat torde böra givas en allmängiltig avfattning för att, i den mån så låte sig göra, bli tillämpliga även beträffande arbetare hos kommun eller enskild arbetsgivare med total självrisk. Beträffande den årliga kostnadsökning, som skulle uppstå för statsverket enligt de tre alternativen, hänvisade anstalten till en särskild uppställning, uppgjord med utgångspunkt från livräntebe- stånden den 12 december 1942. Enligt uppställningen skulle nämnda kostnadsökning bli, enligt det första alternativet 70 307 kronor 96 öre, enligt det andra alternativet 11 457 kronor 76 öre samt enligt det tredje alterna- tivet 60 867 kronor 8 öre. Då förevarande avdragsfråga vore av väsentligen statsfinansiell betydelse, ansåge sig anstalten icke böra förorda något spe- ciellt av de anförda alternativen.

Över riksförsäkringsanstaltens framställning avgåvos remissyttranden av försäkringsrådet, statskontoret, järnvägsstyrelsen, Svenska arbetsgivareför- eningen, Landsorganisationen i Sverige och De ömsesidiga socialförsäkrings- bolagens förening. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet.

I 11 § olycksfallsförsäkringslagen stadgas, att avdrag å ersättning enligt lagen under vissa förutsättningar skall göras för andra, av arbetsgivaren be- kostade förmåner av motsvarande slag. Lagrummet innehåller icke några särskilda regler beträffande förmåner, som äro avhängiga av levnadskost- nadernas storlek.

Beträffande avdrag från invalidlivränta enligt olycksfallsförsäkringslagen för *invalidpension* till arbetare i statens tjänst innebär 11 §, att avdrag får gö- ras för den del av invalidpensionen, som överstiger det belopp, vartill rätt grundats genom anställningstiden. Sådan rätt anses enligt praxis hava grundats med avseende på så stor del av pensionen, som motsvarar bråktalet av pen- sionstagarens antal tjänstår och det antal tjänstår, som erfordras för full ålderspension. Avdrag göres därjämte för å denna avdragsgilla del av pen- sionen belöpande del av dyrtids- och kristillägg, dock — enligt av riksför- säkringsanstalten tillämpad praxis — endast såvida dylikt var tillförsäkrat den skadade redan vid tiden för olycksfallet.

Vad åter angår avdrag från efterlevandelivränta enligt olycksfallsförsäk- ringslagen för *familjepension* åt efterlevande till arbetare i statens tjänst har 11 § tolkats så, att avdrag göres för den del av pensionens fasta del, som utgår av statsbidrag. Vidare avdragas följande jämväl av statsmedel bekostade dyr- tidskompensationer, nämligen pensionens hela rörliga del (rörliga tillägg) samt

— beträffande livränta på grund av olycksfall, som inträffat efter den 31 december 1940 — jämväl kristillägg.

I förevarande motion har nu hemställts, att avdrag å livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen icke må göras för sådan å pension utgående tilläggssättning, som utgör kompensation för ökade levnadskostnader.

Riksförsäkringsanstalten har i underdånig skrivelse den 2 januari 1943 underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om sådan ändring borde vidtagas i 11 § olycksfallsförsäkringslagen, att dyrtidskompensation å pension helt eller delvis skulle bli avdragsfri. Anstalten framhöll i sin skrivelse, att ifrågasvarande spörsmål på grund av prisutvecklingen blivit alltmer aktuellt.

Riksförsäkringsanstalten framlade tre alternativa förslag till lösning av förevarande spörsmål. Enligt det första alternativet skulle avdrag icke få göras för å pension utgående dyrtidskompensation. Anstalten anförde härutinnan, att de av levnadskostnadernas storlek avhängiga pensionsförmånerna principiellt torde intaga en sådan ställning, att det förtjänade övervägas, huruvida de överhuvud borde föranleda avdrag. Såsom ett andra alternativ föreslog anstalten en sådan bestämmelse, att avdrag för rörlig pensionsförmån skulle få äga rum enligt nuvarande praxis, dock att avdrag icke skulle få göras för kristillägg. Det tredje alternativet innebar, att avdrag skulle få göras endast för den del av dyrtidskompensationen som belöpte på den avdragsgilla pensionsdelen. — Riksförsäkringsanstalten ansåg sig icke böra förorda något speciellt av de framlagda alternativen.

De för närvarande tillämpade reglerna om avdrag för dyrtidskompensation leda otvivelaktigt i många fall till resultat som få anses vara obilliga. Skäl synas tala för att dessa av levnadskostnadernas storlek beroende pensionsförmåner i enlighet med det första av riksförsäkringsanstalten framlagda alternativet överhuvud icke böra föranleda avdrag å livränta. Därest en sådan lösning av förevarande spörsmål icke anses böra ifrågakomma, torde avdragsreglerna, såvitt dyrtidskompensationen angår, dock böra ändras i för livräntetagaren förmånligare riktning. Härvid kan eventuellt det andra eller tredje av de av riksförsäkringsanstalten framlagda alternativa förslagen vinna beaktande.

Vad ovan anförts har haft avseende å arbetare i statens tjänst. Utskottet anser sig nu icke böra taga ståndpunkt till frågan, huruvida de ändrade avdragsregler, som utskottet enligt vad ovan anført anser erforderliga, böra få motsvarande tillämpning på arbetare i tjänst hos kommuner eller enskilda.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade regler om avdrag från livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, att pensionsförmåner som äro beroende av levnadskostnadernas storlek helt eller delvis bli avdragsfria; samt

B. att förevarande motion, i den mån den icke besvarats

Andra lagutskottets utlåtande nr 58.

genom vad utskottet under A. anfört, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 juni 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

KERSTIN HESSELGREN.

Vid ärendets behandling hava närvarit
från första kammaren: herrar *Wistrand, Mannerskantz, Hage, Hallagård, Nils Elowsson, Söderkvist**, *Holmbäck** och *Helgesson**;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Ryberg, Cruse**, *Holm**, *Larsson i Östersund**, *Hagård**, *Jansson i Hällefors** och *Andersson i Eskilstuna**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.